

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

3-1-2020

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν τις δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτέρον πρὸς τὴν διάνοιαν πρόκειται μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος. Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτέρον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινὰς)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς).

Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνασσον. Βάνασσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α. Με βάση το νόημα του κειμένου που σας δίνεται να γράψετε δίπλα σε κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

- i. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη η φροντίδα για την παιδεία πρέπει να ανήκει στην αρμοδιότητα του κράτους.
 - ii. Η παιδεία που παρέχεται την εποχή του Αριστοτέλη είναι ενιαία, μία και ίδια για όλους τους νέους.
 - iii. Η αρετή κατά τον Αριστοτέλη δεν έχει σαφές περιεχόμενο και τρόπο άσκησης.
 - iv. Σύμφωνα με την άποψη του Αριστοτέλη οι νέοι πρέπει να μαθαίνουν μόνο τα χρήσιμα για τη ζωή.
 - v. Ευτελές έργο ονομάζεται αυτό που ταιριάζει σε ελεύθερους ανθρώπους.
- (Μονάδες 5)

β. Για κάθε μία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε το κομμάτι του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

(Μονάδες 5)

Μονάδες 10

B1. Ποιος πρέπει να έχει τη φροντίδα για την παιδεία σύμφωνα με τον Αριστοτέλη και με ποιον τρόπο πρέπει να ασκείται αυτή η φροντίδα;

Μονάδες 10

B2. Ποια παιδεία θεωρείται κατά τον Αριστοτέλη αντάξια του ελεύθερου πολίτη, σύμφωνα με το κείμενο;

Μονάδες 10

B3. Σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου να γράψετε τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

- i. Ο Αριστοτέλης έφτασε στην Ακαδημία κατά τη διάρκεια που ο Πλάτωνας απουσίαζε στη Σικελία για το τρίτο ταξίδι του.
- ii. Η αγάπη και προσήλωση του Αριστοτέλη στην αναζήτηση της αλήθειας τον έκανε ιδιαίτερα αγαπητό στην Ακαδημία και αντικείμενο θαυμασμού.
- iii. Για την αγωγή του Αλέξανδρου ο Αριστοτέλης χρησιμοποίησε κατά κύριο λόγο τα φιλοσοφικά του κείμενα.
- iv. Ο φιλόσοφος κατά τη δεύτερη παραμονή του στην Αθήνα συνέθεσε το σημαντικότερο μέρος των Πολιτικών του.
- v. Ο Αριστοτέλης εγκατέλειψε την Αθήνα, για να μην αποτελέσει αφορμή αυτή να εγκληματήσει για δεύτερη φορά εναντίον της φιλοσοφίας.

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε κάθε μία αρχαία ελληνική λέξη της **στήλης Α** με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της **στήλης Β**. (Στη στήλη Β περισεύουν τρεις λέξεις.)

Στήλη Α	Στήλη Β
φανερών	ενδεής
ύπολαμβάνουσι	διένεξη
δει	προφήτης
διαφέρονται	εξαιρετικός
δηρημένων	λήμμα
	πρόφαση
	αδαής
	λύμα

Μονάδες 10

Β5. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ισοκράτους, Παναθηναϊκός 30-32

Ποιους λοιπόν ονομάζω μορφωμένους, αφού αποδοκιμάζω τις τέχνες και τις γνώσεις και τις άλλες φυσικές ικανότητες; Πρώτα πρώτα αυτούς που χειρίζονται καλά τα ζητήματα που τους παρουσιάζονται κάθε μέρα και έχουν τη νοημοσύνη να επωφελούνται των περιστάσεων και να είναι ικανοί να πετυχαίνουν τις περισσότερες φορές εκείνο που συμφέρει· έπειτα εκείνους που είναι αξιοπρεπείς και δίκαιοι προς αυτούς που τους συναναστρέφονται συχνά και που ανέχονται ήρεμοι τους δυσάρεστους και ενοχλητικούς τύπους, ενώ οι ίδιοι φέρονται προς τους φίλους τους με τη μεγαλύτερη καλοσύνη και ηπιότητα. Επιπλέον εκείνους που είναι πάντοτε εγκρατείς επί των ηδονών, και δεν τους κατασυντρίβουν οι συμφορές, παρά τηρούν ανδρική στάση και αντάξια της ανθρώπινης φύσεως· τέταρτον, και το σπουδαιότερο, αυτούς που δεν τους διαφθείρει η εύνοια της τύχης, που μήτε γίνονται άλλοι άνθρωποι μήτε γίνονται υπερήφανοι, αλλά παραμένουν άνθρωποι λογικοί και που δεν χαίρονται για τα αγαθά που τους έδωσε η τύχη περισσότερο παρά για τα αγαθά που απέκτησαν εξ αρχής χάρη στο χαρακτήρα και την φρόνηση τους. Εκείνοι λοιπόν που εύκολα προσαρμόζουν τον εσωτερικό τους κόσμο προς όλα αυτά γενικώς, αυτοί επιμένω, ότι είναι και συνετοί και τέλειοι άνδρες και ότι κατέχουν όλες τις αρετές.

Να συγκρίνετε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που προτείνει ο Αριστοτέλης με αυτό που φαίνεται να επιδοκιμάζει ο Ισοκράτης στο παραπάνω κείμενο ως προς τις γενικές του αρχές.

Μονάδες 10

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΕΣ:

ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
3-01-2020

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στον Κατά Στεφάνου Α' λόγο του Δημοσθένη κάποιος Απολλόδωρος, Αθηναίος πολίτης, αφού έχασε τη δίκη με τον Φορμίωνα, στον οποίο ο πατέρας του πριν πεθάνει είχε αναθέσει την επιμέλεια του μικρότερου γιου του και αδελφού τού Απολλόδωρου, στράφηκε εναντίον ενός εξ αγχιστείας συγγενή του, του Στεφάνου. Τον κατηγορεί ως υπαίτιο για το ότι δεν δικαιώθηκε στο δικαστήριο που είχε με τον Φορμίωνα. Εδώ στο προοίμιο του λόγου του, ζητάει την εύνοια των δικαστών και επιδιώκει να τους προδιαθέσει δυσμενώς απέναντι στον κατηγορούμενο.

Καταψευδομαρτυρηθείς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ παθῶν ὑπὸ Φορμίωνος ὑβριστικὰ καὶ δεινὰ, δίκην παρὰ τῶν αἰτίων ἤκω ληψόμενος παρ' ὑμῖν. Δέομαι δὲ πάντων ὑμῶν καὶ ἱκετεύω καὶ ἀντιβολῶ πρῶτον μὲν εὐνοϊκῶς ἀκούσαί μου (μέγα γὰρ τοῖς ἠτυχηκόσιν, ὥσπερ ἐγώ, δυνηθῆναι περὶ ὧν πεπόνθασιν εἰπεῖν καὶ εὐμενῶς ἐχόντων ὑμῶν ἀκροατῶν τυχεῖν), εἴτ' ἔαν ἀδικεῖσθαι δοκῶ, βοηθῆσαί μοι τὰ δίκαια. Ἐπιδείξω δ' ὑμῖν τουτονὶ Στέφανον καὶ μεμαρτυρηκότα τὰ ψευδῆ, καὶ δι' αἰσχροκερδίαν τοῦτο πεποιηκότα, καὶ κατήγορον αὐτὸν αὐτοῦ γιγνόμενον· τοσαύτη περιφάνεια τοῦ πράγματός ἐστιν. Ἐξ ἀρχῆς δ' ὡς ἂν οἶός τ' ὦ διὰ βραχυτάτων εἰπεῖν πειράσομαι τὰ πεπραγμένα μοι πρὸς Φορμίωνα, ἐξ ὧν ἀκούσαντες τήν τ' ἐκείνου πονηρίαν καὶ τούτους, ὅτι τὰ ψευδῆ μεμαρτυρήκασιν, γνῶσεσθε.

Δημοσθένους, Κατά Στεφάνου Α', 1-2

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ἀντιβολῶ: πέφτω στα πόδια κάποιου, τον εκλιπαρῶ

καταψευδομαρτυρέομαι-οὔμαι: καταδικάζομαι σε δίκη εξαιτίας ψευδομαρτύρων

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να γράψετε τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «Καταψευδομαρτυρηθείς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ... βοηθῆσαί μοι τὰ δίκαια».

Μονάδες 10

Γ2. Τι ισχυρίζεται ότι θα αποδείξει ο κατηγορος για τον ρόλο του Στεφάνου στη δίκη που είχε με τον Φορμίωνα;

Μονάδες 10

Γ3. α. «πρῶτον μὲν εὐνοϊκῶς ἀκοῦσαί μου (μέγα γὰρ τοῖς ἡτυχηκόσιν, ὥσπερ ἐγώ, δυνηθῆναι περὶ ὧν πεπόνθασιν εἶπεῖν καὶ εὐμενῶς ἐχόντων ὑμῶν ἀκροατῶν τυχεῖν)»: να βρεθούν τα επιρρήματα και τα επίθετα του παραπάνω αποσπάσματος και να αντικατασταθούν στους άλλους βαθμούς.

β. i. «Καταψευδομαρτυρηθεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ παθῶν ὑπὸ Φορμίωνος ὑβριστικὰ καὶ δεινὰ, δίκην παρὰ τῶν αἰτίων ἤκω ληψόμενος παρ' ὑμῖν»: να βρεθούν οι μετοχές **αορίστου** του παραπάνω αποσπάσματος και να μεταφερθούν στο γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής και ευκτικής έγκλισης στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται.

ii. **δυνηθῆναι**: να γραφεί ο αντίστοιχος τύπος στον ενεστώτα και στον μέλλοντα στη φωνή που βρίσκεται.

Μονάδες 10

Γ4. α. «Δέομαι δὲ πάντων ὑμῶν καὶ ἰκετεύω καὶ ἀντιβολῶ ... ἐὰν ἀδικεῖσθαι δοκῶ, βοηθήσαί μοι τὰ δίκαια»: στο παραπάνω απόσπασμα να βρεθεί ο πλάγιος λόγος (Μονάδα 1), να μετατραπεί σε ευθύ (Μονάδα 1) και να αναγνωριστεί το είδος του υποθετικού λόγου που θα προκύψει. (Μονάδα 1).

β. **Ληψόμενος**: να αναγνωριστεί το είδος της μετοχής (Μονάδα 1) και να αναλυθεί στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση. (Μονάδες 2)

γ. «Ἐπιδείξω δ' ὑμῖν τουτονὶ Στέφανον καὶ μεμαρτυρηκότα τὰ ψευδῆ, καὶ δι' αἰσχροκερδίαν τοῦτο **πεποικηκότα**, καὶ **κατήγορον** αὐτὸν **αὐτοῦ** γιγνόμενον»: στο παραπάνω απόσπασμα να αναγνωριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένοι ὀροι. (Μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!!

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΕΣ:

**ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ**